

Amnesty Internationalin suositukset europarlamenttivaaleihin 2024

Euroopan parlamentin vaaleilla on ratkaiseva merkitys miljoonien ihmisten jokapäiväiseen elämään ja tulevaisuuteen. Ihmiset eri puolilla Eurooppaa äänestävät ja päättävät 6.–9. kesäkuuta 2024, minkä suunnan Euroopan unioni (EU) ottaa seuraavaksi viideksi vuodeksi.

Valoisamman, oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden saavuttamiseksi Euroopan unionin on asetettava perus- ja ihmisoikeudet toimintansa keskiöön.

Amnesty Internationalin EU-vaaleja koskevat suositukset käsittelevät keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä unionin sisäasioissa ja ulkosuhteissa. Suositusten tarkoituksena on antaa tietoa ehdokkaille ja äänestäjille perus- ja ihmisoikeuksien edistämisestä EU:ssa ja globaalisti.

Euroopan parlamentti voi toimia ihmisoikeuksia edistävänä toimielimenä sekä maailmanlaajuisesti että EU:ssa. Euroopan parlamentilla on ollut keskeinen rooli esimerkiksi käynnistettäessä rikkomusmenettelyjä jäsenvaltion rikkoessa vakavasti ja jatkuvasti EU:n perusperiaatteita, kuten oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksien kunnioittamista.

1. IHMISOIKEUKSIA VAHVASTI SUOJELEVA EUROOPAN UNIONI

Euroopan unionissa jokaisen on voitava nauttia oikeuksistaan ja saada äänensä kuuluviin tasa-arvoisessa ja osallistavassa yhteiskunnassa.

→ EU:N ON TEHTÄVÄ TASA-ARVOSTA TODELLISUUTTA:

EU:n ja sen jäsenmaiden on parannettava ihmisoikeuksien suojelua politiikassa ja käytännössä sekä vastattava erityisesti naisten ja tyttöjen, sateenkaari-ihmisten, rodullistettujen ihmisten, siirtolaisten, turvapaikanhakijoiden ja seksityöntekijöiden kohtaamiin haasteisiin.

- ✓ **EU:n on laadittava lainsäädäntöä**, jolla suojellaan ikään, vammaisuuteen, uskoon tai vakaumukseen ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvalla syrjinnällä sosiaaliturvan saannissa, koulutuksessa sekä tavaroiden ja palvelujen, kuten asuntojen, saatavuudessa ja tarjonnassa.
- ✓ **EU:n on pantava täytäntöön normeja syrjinnän torjumiseksi ja väkivallalta suojelemiseksi** ja varmistettava, että jäsenmaat noudattavat EU:n ja kansainvälisen oikeuden suojaamia oikeuksia, erityisesti rotusyrjinnän vastaisen ja sukupuolten välisen oikeudenmukaisuuden osalta.
- ✓ **EU:n on taattava, että kaikilla on mahdollisuus käyttää palveluja**, esimerkiksi terveydenhuollossa, asumisessa, koulutuksessa ja oikeussuojan saralla, tarpeen mukaan ja ilman minkäänlaista syrjintää Euroopassa.

→ **EU:N ON TUETTAVA IHMISOIKEUSPUOLUSTAJIA, KANSALAISSYHTEISKUNTAA JA IHMISOIKEUKSIEN PUOLESTA MIELTÄÄN OSOITTAVIA IHMISIÄ:**

EU:n ja sen jäsenvaltioiden on suojeltava kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia muun muassa puolustamalla yhdistymisvapautta, sananvapautta ja rauhanomaista kokoontumisvapautta ja annettava ihmisoikeuspuolustajille ja kansalaisjärjestöille mahdollisuus osallistua päätöksentekoon.

- ✓ **EU:n on laadittava kunnianhimoinen strategia tiiviissä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa sen toimintamahdollisuuksien suojelemiseksi EU:ssa.** Strategian tulee sisältää konkreettisia toimenpiteitä ihmisten kuulemisesta ja EU:ssa uhkien kohteeksi joutuneiden ihmisoikeuspuolustajien suojelemiseksi.
- ✓ **EU:n on puolustettava kansalaisyhteiskuntaa ja tuettava sen legitimi-teettiä** erityisesti maissa, joissa kansalaisyhteiskunta on uhattuna.

→ EU:N ON SUOJELTAVA IHMISOIKEUKSIA JA OIKEUSVALTIOTA:

EU:n ja sen jäsenmaiden on työskenneltävä oikeuksien suojelun puolesta takaamalla yhteiskunnallisen moniarvoisuuden, tasa-arvon, moninaisuuden, ihmisarvon kunnioittamisen sekä avoimen ja vastuullisen valtion, jotka ovat oikeusvaltion kulmakiviä.

- ✓ EU:n on varmistettava, että kaikilla ihmisillä on Euroopassa yhtäläiset mahdollisuudet saada oikeutta ja oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin poliittisesta vaikutusvallasta vapaissa ja riippumattomissa tuomioistuimissa toteutuu, myös paperittomien ihmisten, rodullistettujen ihmisten ja seksiyöntekijöiden kohdalla.
- ✓ EU:n on jatkettava ja vahvistettava oikeusvaltion puolustamista kaikkialla Euroopassa käyttämällä kaikkia käytettävissä olevia keinoja, kuten rikkomusmenettelyjä, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklaa ja budjetin ehdollisuutta sekä hyödyntämällä täysimääräisesti vuotuista oikeusvaltiokertomusta ja vuoropuhelua.
- ✓ EU:n on valvottava voimassa olevan tekoälyä koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa, jotta varmistetaan tekoälyjärjestelmän vaikutusten kohteena olevien ihmisoikeuksien suojelu ja edistäminen. Samalla sen on arvioitava suojelun puutteita lainsäädännön parantamiseksi ja lopettava vakoiluohjelmien käyttö, myynti ja siirto.

2. SOLIDAARISUUS JA IHMISOIKEUDET PAKOLAISTEN JA SIIRTOLAISTEN OIKEUKSIEN SUOJELUN PERUSTAKSI

Euroopan unionin on sitouduttava kunnioittamaan pakolaisten ja siirtolaisten ihmisoikeuksia, varmistettava oikeudenmukaisen maahanmuuttopolitiikan toteutuminen ja jaettava vastuuta turvaa etsivien ihmisten suojelemisesta EU:ssa ja maailmanlaajuisesti. EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikan tulisi perustua ihmisoikeuksiin ja solidaarisuuteen, asianmukaisiin vastaanottoolosuhteisiin ja turvallisiin väyliin EU:hun pääsemiseksi ja siellä asumiseksi ja työskentelemiseksi.

→ EU:N ON TURVATTAVA TEHOKKAAT JA KESTÄVÄT, SOLIDAARISUUTEEN JA IHMISOIKEUKSIIN PERUSTUVAT TOIMET PAKOLAISTEN JA SIIRTOLAISTEN VASTAANOTOSSA:

EU:n ja sen jäsenmaiden on panostettava oikeudenmukaisiin ja toimiviin turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmiin.

- ✓ Mikäli EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkasopimus hyväksytään, se pannaan täytäntöön korkeimpien mahdollisten ihmisoikeusnormien mukaisesti. Euroopan parlamentin ja Euroopan komission on seurattava ja edistettävä tiiviisti valtioiden turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkoja ja -käytäntöjä varmistaakseen ihmisoikeuksien noudattamisen sekä sen, että rahoituksessa asetetaan etusijalle ihmisoikeudet ja pakolaisten suojeleminen.
- ✓ EU:n jäsenmaiden on panostettava hyvin resursoituihin, oikeudenmukaisiin ja tehokkaisiin turvapaikkajärjestelmiin ja varmistettava, että ihmisille tarjotaan riittävä ja ihmisarvoinen vastaanotto ilman syrjintää riippumatta siitä, mistä he tulevat tai miten he ovat saapuneet. EU:n on varmistettava turvallinen ja asianmukainen vastaanotto myös rajoillaan, pyrittävä lopettamaan säilöönotto ja kumottava lainsäädäntö, joka rajoittaa turvapaikan saantia.
- ✓ EU:n on perustava ja otettava käyttöön aidosti riippumattomia ja läpinäkyviä valvontamekanismeja, jotka mahdollistavat rajoilla tapahtuvien ihmisoikeuksia loukkaavien turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkojen ja -käytäntöjen valvonnan ja vastuuvollisuuden toteuttamisen.
- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on varmistettava proaktiiviset etsintä- ja pelastusoperaatiot Välimerellä ja ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimiin ihmishenkien pelastamiseksi merellä. Pelastusoperaatioita ja muita ihmishenkiä pelastavia toimia tekevien kansalaisjärjestöjen on voitava toimia rajoituksetta. Ketään ei saa ohjata sellaisiin maihin, joissa he voivat altistua vakaville ihmisoikeusloukkauksille. Välimerellä tapahtuneita kuolemantapauksia käsittelevä kansainvälinen riippumaton tutkintaryhmä on perustettava.

→ **EU:N ON PUOLUSTETTAVA PAKOLAISTEN JA SIIRTOLAISTEN IHMISOIKEUKSIA SYRJIMÄTTÖMÄSTI**

- ✓ EU:n on taattava, että kaikki saavat tarvitsemansa palvelut, kuten terveydenhuollon, asumisen ja koulutuksen, tarpeen mukaan ja ilman minkäänlaista syrjintää Euroopassa.
- ✓ EU:n on tarkistettava lainsäädäntöään ja pantava sitä täytäntöön tavalla, joka puuttuu täysimääräisesti sukupuoleen, rasismiin, etniseen taustaan tai kansallisuuteen perustuvaan syrjintään. Lisäksi EU:n on laajennettava lainsäädännön soveltamisalaa kattamaan lainvalvonta- ja maahanmuuttoviranomaisten sekä rajavartioiden harjoittaman syrjinnän.
- ✓ EU:n on varmistettava, että menettelyt, luvat ja prosessit, jotka koskevat Eurooppaan työskentelemään, opiskelemaan, vierailemaan tai perheenjäsenten luokse tulevia ihmisiä, ovat syrjimättömiä, kohtuuhintaisia, helposti saatavilla olevia ja vastaavat heidän tarpeitaan.
- ✓ EU:n on vahvistettava ihmisarvoista työtä koskevia normejaan varmistamalla, että siirtotyöläisillä on luotettavat luvat, oikeudenmukaiset ja ihmisarvoiset työolot ja että työlainsäädäntö ja sosiaalinen suojelu kattavat heidän oikeutensa täysimääräisesti. Oikeudenmukaiset, turvalliset ja terveelliset työolot on taattava kaikille työntekijöille kaikilla aloilla kaikkialla Euroopassa.
- ✓ EU:n toimielinten on valvottava, että jäsenvaltiot noudattavat pakolaisten, siirtolaisten ja rodullistettujen ihmisoikeuksia turvaavaa EU- ja kansainvälistä oikeutta, sekä hyödynnettävä käytettävissään olevia välineitä, jos valtiot eivät noudata näitä normeja.

→ **EU:N ON VARMISTETTAVA IHMISOIKEUSPERUSTAISUUS MUIDEN MAIDEN KANSSA TEHTÄVÄSSÄ MUUTTOLIIKETTÄ KOSKEVASSA YHTEISTYÖSSÄ**

- ✓ EU:n ja sen jäsenmaiden on tehtävä yhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa globaalien solidaarisuuden pohjalta.
Turvapaikkajärjestelmää on vahvistettava ja turvallisia väyliä laajennettava muun muassa lisäämällä merkittävästi pakolaisten uudelleensijoittamista vastaamaan maailmanlaajuisia tarpeita.
- ✓ Kaikella muuttoliikettä koskevalla yhteistyöllä on oltava avoin ja vastuullinen EU:n rahoitus, ihmisoikeuksien seuranta ja vaikutustenarvioinnit sekä selkeät mekanismit yhteistyön keskeyttämiseksi, jos ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyy ongelmia.
- ✓ EU:n ja sen jäsenmaiden on tarkistettava kaikkien kolmansien maiden kanssa tehtyjen sopimusten ihmisoikeusperustaisuus, kuten Libyan, Tunisian ja Turkin kanssa tehdyt sopimukset.
- ✓ EU:n on torjuttava jyrkästi ehdotukset turvapaikkahakemusten käsittelyn siirtämisestä EU:n ulkopuolisiin maihin tai kansainvälisen suojelun tarjoamisen ulkoistamisesta EU:n ulkopuolisille maille, sillä tällaiset järjestelyt heikentävät maailmanlaajuisia pakolaisten suojelijärjestelmää.

3. IHMISOIKEUKSIEN MAAILMANLAAJUINEN EDISTÄMINEN JA SUOJELU EU:N ULKOPOLITIIKAN KESKIÖN

Euroopan unionin on asettava ihmisoikeudet, oikeudenmukaisuus ja vastuuvollisuus ihmisoikeusloukkauksista etusijalle sekä suhteissaan kolmansiin maihin että monenvälisillä foorumeilla. EU:n on vahvistettava sitoutumistaan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, suojeluun ja toteuttamiseen rajojensa sisä- ja ulkopuolella, jotta se voisi edistää maailmaa, jossa ihmisoikeudet toteutuvat kaikille.

→ EU:N JA SEN JÄSENVALTIOIDEN ON TEHOSTETTAVA SITOUTUMISTAAN IHMISOIKEuksiIN SUHTEISSAAN MUIHIN MAIHIN JA SAATETTAVA IHMISOIKEUSLOUKKAUKSIIN SYYLLISTYVÄT MAAT VASTUUSEEN:

EU:lla ja sen jäsenmailla on mahdollisuus toimia todellisina ihmisoikeuksien puolustajina maailmanlaajuisesti. EU:n ja sen jäsenmaiden tulisi asettaa ihmisoikeudet ulkopoliittikansa keskiöön ja noudattaa johdonmukaisesti ihmisoikeussitoumuksiaan sekä politiikassa että käytännössä, kuten EU:n arvot ja edut edellyttävät. Tavanomaisten suhteiden ylläpitäminen kolmansiin maihin vakavista ihmisoikeusloukkauksista huolimatta vain ruokkii rankaisemattomuutta ja rohkaisee sortovaltioita kyseenalaistamaan kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän perustan.

- ✓ **EU:n on tarkistettava naapurimaidensa, kuten Tunisian, Libyan ja Turkin, kanssa tehtyjä muuttoliikettä koskevia yhteistyösopimuksia, jotta ne eivät aiheuta ihmisoikeusloukkauksia. Yhteistyösopimukseen tulee sisällyttää ihmisoikeuksien seuranta, ihmisoikeusvaikutusten arvioinnit, läpinäkyvä ja vastuullinen EU:n rahoitus sekä mekanismit kumppanuuksien keskeyttämiseksi, jos ihmisoikeudet eivät toteudu.**
- ✓ **EU:n on varmistettava, että sen tekemällä yhteistyöllä ei myötävaikuteta rikoksiin ihmisyyttä vastaan tai muihin kansainvälisiin rikoksiin, kuten apartheid-rikos, laiton miehitys ja Israelin valtion palestiinalaisiin kohdistamat laajamittaiset ihmisoikeusloukkaukset.**
- ✓ **EU:n on kaksinkertaistettava ponnistelunsa oikeudenmukaisuuden ja vastuuvollisuuden aikaansaamiseksi varmistaakseen EU:n vankan, johdonmukaisen ja yhtenäisen osallistumisen käynnissä olevien moninaisten konfliktien ja ihmisoikeuskriisien ratkaisemiseen esimerkiksi miehitetyillä palestiinalaisalueilla, Ukrainassa, Iranissa ja Sudanissa.**

→ **EU:N ON PUOLUSTETTAVA IHMISOIKEUKSIEN YLEISMAAILMALLISUUTTA
JA KANSAINVÄLISTÄ IHMISOIKEUSJÄRJESTELMÄÄ:**

Voimistuvat pyrkimykset rapauttaa kansainvälistä ihmisoikeusjärjestelmää ja hiljentää ihmisoikeuksien puolustajat kaikkialla maailmassa vaativat EU:ta ja sen jäsenvaltioita luomaan aidosti maailmanlaajuisia kumppanuuksia ja tukemaan YK:ssa ja muilla monenvälisillä foorumeilla aloitteita, joilla edistetään taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia, rasistisen syrjinnän ja muukalaisvihan poistamista, ilmasto-oikeudenmukaisuutta ja sotarikosten käsittelyä kansainvälisissä tuomioistuimissa.

- ✓ **EU:n ja sen jäsenvaltioiden on vahvistettava toimiaan naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon suojelemiseksi** sekä vastustettava pyrkimyksiä kumota olemassa olevia ihmisoikeusnormeja YK:n foorumeilla (esim. yleiskokouksen kolmas komitea ja naisten asemaa käsittelevä toimikunta).
- ✓ **EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tuettava johdonmukaisesti YK:n ihmisoikeusneuvostoa**, sen asettamia riippumattomia asiantuntijoita ja tutkimus- ja tiedonhankintamekanismeja, riippumatta siitä mitä maata tai tilannetta ne käsittelevät.
- ✓ **EU:n ja Euroopan parlamentin on torjuttava kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin ja kansainväliseen ihmisoikeusjärjestelmään kohdistuvaa kyseenalaistamista** ja annettava poliittinen tukensa Kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC), Kansainväliselle tuomioistuimelle (ICJ) ja muille pyrkimyksille kansainvälisen oikeuden toteutumiseksi.

→ **EU:N ON TEHOSTETTAVA TOIMIAAN IHMISOIKEUSPUOLUSTAJIEN SUOJELEMISEKSI JA HEIDÄN TYÖNSÄ EDISTÄMISEKSI:**

Ihmisoikeuspuolustajien tukeminen on huomioitava kaikessa EU:n toiminnassa ja ihmisoikeuspuolustajien viisumien saantia on helpotettava.

- ✓ Euroopan parlamentin on toimittava yksittäisten ihmisoikeuspuolustajien puolesta ja heidän tilanteensa parantamiseksi ja otettava ihmisoikeuspuolustajat proaktiivisesti ja säännöllisesti mukaan keskusteluihin.
- ✓ Euroopan parlamentin on pyrittävä parantamaan ihmisoikeuspuolustajia koskevia käytäntöjä ja politiikkaa kaikkialla EU:ssa muun muassa edistämällä:
 - ihmisoikeuspuolustajia koskevia EU:n neuvoston päätelmiä, joissa esitetään strateginen visio EU:n tuesta ihmisoikeuspuolustajille maailmanlaajuisesti.
 - koordinoitua EU:n viisumipolitiikkaa, jossa otetaan huomioon ihmisoikeuspuolustajien erityistarpeet ja riskit.
 - EU-jäsenmaiden maakohtaisia strategioita, joiden avulla voidaan puuttua risteäviin haasteisiin ja riskeihin, esimerkiksi ihmisoikeuspuolustajanaisten, sateenkaarioikeuksien puolustajien, ympäristön ja alkuperäiskansojen oikeuksien puolustajien sekä taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia yritysten hyväksikäytöltä puolustavien ihmisoikeuspuolustajien työn tukemiseksi.

4. RIPEÄT JA TEHOKKAAT TOIMET ILMASTOKRIISIN TORJUMISEKSI

Tehokkaat ilmastotoimet ovat edellytys nykyisten ja tulevien sukupolvien oikeuksien turvaamiselle. EU:n ja sen jäsenmaiden on ryhdyttävä kiireellisiin toimiin ilmastokriisin torjumiseksi sekä oikeudenmukaisen vihreän siirtymän varmistamiseksi.

→ EU:N ON PIDETTÄVÄ KIINNI SITOUKUKSISTAAN VÄHENTÄÄ KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJÄ JA LUOPUA ASTEITTAIN FOSSIILISISTA POLTTOAINEISTA:

EU:n tulee varmistaa samalla aidosti ekologinen ja oikeudenmukainen energiasiirtymä, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia sekä EU:ssa että EU:n ulkopuolella.

- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tavoiteltava kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä lähes kokonaan vuoteen 2040 mennessä.
- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden ei tule nojata ilmastotoimissaan riskialttiisiin teknologisiin ratkaisuihin, kuten hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin, teknologiaan perustuviin hiilenpoistoratkaisuihin, maakaasuun siirtymävaiheen polttoaineena tai uusiin ja testaamattomiin energialähteisiin kuten vetyyn.
- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on täytettävä Pariisin sopimuksen ja kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaiset velvoitteensa lisäämällä merkittävästi kansainvälistä ilmastorahoitusta kehittyville maille kaikkien kolmen rahoituspilarin osalta: sopeutuminen, hillitseminen sekä menetysten ja vahinkojen korvaaminen.
- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on täytettävä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukaiset velvoitteensa suojella ihmisiä yritysten aiheuttamilta ihmisoikeusloukkauksilta, myös ilmastokriisin osalta. Keskeistä on hyväksyä ja toimeenpanna lainsäädäntöä, joilla veloitetaan kaikki yritykset kunnioittamaan ihmisoikeuksia sekä noudattamaan ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitetta maailmanlaajuisessa toiminnassaan, arvoketjuissaan ja liikesuhteissaan.

→ EU:N ON SUOJELTAVA JA TUETTAVA YMPÄRISTÖN JA IHMISOIKEUKSIEN PUOLUSTAJIA:

EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tunnustettava ympäristöä puolustavien ihmisoikeuspuolustajien työn merkitys ja lisättävä tukeaan EU:ssa ja EU:n ulkopuolella toimiville yksilöille, ryhmille ja organisaatioille, jotka ovat eturintamassa puolustamassa oikeutta puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön huolimatta heihin kohdistuvista rajoituksista ja uhkista.

- ✓ **EU:n on laadittava strategia, jolla varmistetaan ympäristön puolustajien oikeuksien toteutuminen** riippumatta siitä, missä he ovat. EU on tuettava myös toimia ympäristö- ja ihmisoikeuspuolustajien suojelemiseksi aiheettomalta kriminalisoinnilta, uhkailulta ja väkivallalta. Tässä strategiassa tulee:
 - antaa vahva poliittinen tuki ympäristön puolustajille kansallisesti ja kansainvälisesti.
 - kehottaa kumoamaan toimenpiteet, joilla rajoitetaan aiheettomasti oikeutta sananvapauteen, yhdistymis- ja kokoontumisvapauteen sekä muihin ihmisoikeuksiin.
 - tarjota käytännön tukea ympäristön puolustajille, jotka kohtaavat esteitä ja riskejä, muun muassa panemalla ihmisoikeuspuolustajia koskevat EU:n suuntaviivat määrätietoisesti täytäntöön, tarjoamalla rahoitusta sekä lisäämällä liikkuvuutta ja uudelleensijoittautumismahdollisuuksia.
- ✓ **EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tuettava ja helpotettava ihmisoikeus- ja ympäristön puolustajien osallistumista päätöksentekoprosesseihin kaikilla tasoilla**, kuten YK:n ilmastopuitesopimuksen (UNFCCC) sekä muihin keskeisiin kansallisiin ja monenvälisiin sopimusten prosesseihin, joissa keskustellaan ja tehdään päätöksiä oikeudenmukaisista ilmastotoimista. Osallistumisessa on otettava huomioon eri ryhmiä, yhteisöjä ja taustoja edustavien ihmisoikeuspuolustajien osaaminen ja tietämys.

→ **EU:N JA SEN JÄSENVALTIOIDEN ON TÄYSIMÄÄRÄISESTI TUNNUSTETTAVA ILMASTO- JA YMPÄRISTÖKRIISIN IHMISOIKEUSLÖTTÖVUUS JA PUOLUSTETTAVA OIKEUTTA PUHTAASEEN, TERVEELLISEEN JA KESTÄVÄÄN YMPÄRISTÖÖN**

- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on sisällytettävä oikeus terveelliseen ympäristöön EU:n perusoikeuskirjaan YK:n yleiskokouksen ja YK:n ihmisoikeusneuvoston merkittävien päätöslauselmien mukaisesti.
- ✓ EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tuettava alueellisia aloitteita, kuten lisäpöytäkirjaa, jolla oikeus terveelliseen ympäristöön sisällytetään Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Lisäksi on perustettava Euroopan neuvoston Reykjavíkin huippukokouksessa vuonna 2023 sovittu riippumattomista asiantuntijoista muodostuva **Reykjavíkin komitea**, jonka tehtävänä on laatia suosituksia Euroopan neuvoston jäsenvaltioille oikeuden puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön tehokkaaksi ja merkitykselliseksi poliittiseksi tunnustamiseksi.